

interdisciplinary connections; sources; structural-logical scheme of employment; theoretical information and didactic materials; evaluation criteria.

The only approach to the development of methodological recommendations for classes contributes to the formation of the identified competencies. It is especially important that the tasks expressed in the main competencies are correlated with the criteria of evaluation. We have a specific system for evaluating students at all stages of the class. Certain difficulties arise at the stage of structuring the selected topic. Further investigations require the study of the effectiveness of such an approach to the structuring of individual topics and of this discipline as a whole, as well as other disciplines of the natural sciences cycle and their harmonization.

Keywords: *competence, competency approach, medical and biological physics.*

Макаренко Александра¹, Макаренко Владимир¹, Макаренко Екатерина²

¹*Высшее государственное учебное заведение Украины «Украинская медицинская стоматологическая академия»,* ²*Полтавський національний педагогічний університет імені В. Г. Короленка*

КОМПЕТЕНТНОСТНЫЙ ПОДХОД К ИЗУЧЕНИЮ ТЕМЫ «ПОЛЯРИЗАЦИЯ СВЕТА. ИЗУЧЕНИЯ РАБОТЫ ПОЛЯРИМЕТРА» НА ЗАНЯТИИ ПО МЕДИЦИНСКОЙ И БИОЛОГИЧЕСКОЙ ФИЗИКЕ

Целью статьи является освещение применения компетентностного подхода при изучении медицинской и биологической физики на примере темы «Поляризация света. Изучение работы поляриметра». Единый подход к разработке методических рекомендаций к занятиям способствует формированию выделенных компетенций. Нами конкретизирована система оценки студентов на всех этапах занятия.

Ключевые слова: *компетентность, компетентностный подход, медицинская и биологическая физика.*

ВІДОМОСТІ ПРО АВТОРІВ

Макаренко Олександр Володимирович – викладач кафедри медичної інформатики, медичної і біологічної фізики Вищого державного навчального закладу України «Українська медична стоматологічна академія».

Коло наукових інтересів: професійна підготовка майбутніх лікарів, технології навчання у вищій та середній школі.

Макаренко Володимир Іванович – викладач кафедри медичної інформатики, медичної і біологічної фізики Вищого державного навчального закладу України «Українська медична стоматологічна академія».

Коло наукових інтересів: професійна підготовка майбутніх лікарів, технології навчання у вищій та середній школі.

Макаренко Катерина Степанівна – кандидат педагогічних наук, доцент, доцент кафедри загальної фізики і математики Полтавського національного педагогічного університету імені В.Г. Короленка.

Коло наукових інтересів: технології навчання у вищій та середній школі.

УДК 378.147:53

Мислицька Наталія

Вінницький державний педагогічний університет імені Михайла Коцюбинського

ФОРМУВАННЯ МЕТОДИЧНОЇ КОМПЕТЕННОСТІ МАЙБУТНЬОГО УЧИТЕЛЯ ФІЗИКИ НА ОСНОВІ ВИКОРИСТАННЯ ПРОПЕДЕВТИЧНОГО ПІДХОДУ ПІД ЧАС ВИВЧЕННЯ ЗАГАЛЬНОЇ ФІЗИКИ

У статті розглядаються теоретичні основи пропедевтичного підходу, який пропонується враховувати в процесі формування методичної компетентності майбутнього учителя фізики та шляхи його реалізації під час вивчення загального курсу фізики. Автором описано практичну реалізацію пропедевтичного підходу як «вкраплення» пропедевтичних знань і умінь у методичну систему навчання загальної фізики. Для цього пропонується закладати основи стандартного складу знання про структурні елементи фізичних знань під час вивчення загальної фізики, що реалізується шляхом використання технології структурованого подання фізичних знань на основі логічних схем діяльності; проводити узагальнення фізичного знання на рівні фізичної теорії і фізичної картини світу на лекційних заняттях; проводити самопідготовку студентів з лабораторного практикуму на основі використання розроблених автором конструктивів діяльності; застосовувати розроблену систему навчально-контролюючих типів завдань з фізики.

Ключові слова: *методична компетентність, пропедевтичний підхід, пропедевтика, методична пропедевтика, загальний курс фізики.*

Постановка проблеми. Входження України в європейський освітній простір і врахування вищою школою потреб внутрішнього ринку сучасної професійної праці країни пов'язано з необхідністю підготовки компетентнісного фахівця нової формації в галузі освіти, який демонструє необхідний рівень методичної компетентності. Методична компетентність є одним із головних компонентів професійної підготовки майбутнього педагога і формується протягом усього навчання студента у вищому закладі. Основою для її формування є цикл дисциплін професійно-практичної підготовки, в результаті вивчення яких студенти повинні набути методичних знань і умінь, які є важливими в професійній діяльності. Як свідчить практика викладання методичних дисциплін, студентам складно переорієнтуватись з ролі студента на роль учителя під час моделювання діяльності вчителя на заняттях з методики навчання фізики. Труднощі виникають вже на етапах проектування конспектів уроку вивчення нового матеріалу, які включають опис структурних елементів фізичного знання, формування текстового супроводу демонстраційного експерименту, організації бесіди (питання-відповідь) на різних етапах уроку, не кажучи про відтворення цих завдань у вербальній формі з використанням записів на дошці, моделюючи діяльність учителя. Однією з причин вище зазначеного є те, що в системі фахової підготовки студента, зокрема, під час вивчення загального курсу фізики не зосереджується увага студентів на повному описі структурних елементів фізичного знання: фактів, фундаментальних дослідів, фізичних величин, явищ, законів, закономірностей, теорій; не приділяється належна увага узагальненню фізичних знань на рівні частинної і фундаментальної фізичної теорії, фізичної картини світу тощо; не наголошується на важливості подання навчального матеріалу з фізики у різних формах: вербальній, формалізованій, графічній.

Для усунення цих прогалин у фаховій підготовці студента – майбутнього учителя фізики, пропонуємо викладачам загального курсу фізики враховувати специфіку його майбутньої діяльності і включати елементи методики фізики (методичну пропедевтику), особливо під час вивчення структурних елементів фізичного знання.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Питанням формування методичної компетентності майбутнього учителя фізики присвячено низку праць вітчизняних та закордонних науковців, зокрема, слід відзначити дослідження П.С. Атаманчука, В.Ф. Заболотного, О.І. Іваницького, І.В. Коробової, О.М. Ніколаєва, О.М. Семерні, В.Д. Шарко, В.І. Земцової тощо.

Авторами запропоновано методологічні підходи, методи, засоби, технології формування методичної компетентності майбутнього учителя фізики, однак питання використання методичної пропедевтики в процесі фахової підготовки залишається відкритим.

Тому, **метою** статті є опис теоретичних основ пропедевтичного підходу, який пропонується враховувати в процесі формування методичної компетентності майбутнього учителя фізики та шляхів його реалізації під час вивчення загального курсу фізики.

Методи дослідження. Для досягнення мети використовувалися такі методи дослідження: аналіз, узагальнення, систематизація науково-методичної літератури з проблеми реалізації пропедевтичного підходу при викладанні курсу загальної фізики у вищій школі, опитування студентів.

Виклад основного матеріалу. Для розуміння суті пропедевтичного підходу, який покладено в основу нашого дослідження, проаналізуємо тлумачення і генезис поняття «пропедевтика». У перекладі з грецького пропедевтика означає «випереджено навчаю», «готую». В он-лайн словнику української мови пропедевтика тлумачиться як вступ до курсу будь-якої науки, підготовчий вступний курс, викладений у стислій і доступній формі [5]. Енциклопедичний словник подає аналогічне тлумачення даного терміну: пропедевтика (від

грец. Προαίδεο – попередньо навчаю), введення в будь-яку науку, попередній, вступний курс, систематично викладений у стислій і елементарній формі [1].

В філософських словниках цей термін розглядається як педагогічний процес попереднього ознайомлення людини з майбутніми науково обґрунтованими особливостями навчальної дисципліни, що підлягає детальному вивченню. Це система впливу на свідомість людини, яка повинна увійти повноцінно до загального педагогічного процесу засвоєння будь-яких фахових знань.

Пропедевтику можна віднести до певної необхідної дидактичної умови, що сприяє підвищенню ефективності навчально-виховного процесу. Вона передбачає не лише повторення, узагальнення і систематизацію раніше отриманих знань на новому методологічному рівні, а й підготовку до вивчення нового шляхом включення елементів знань, отриманих раніше, в новий зміст, а також ускладнення видів навчально-пізнавальної діяльності в умовах особистісно-орієнтованого навчання. Вище викладене дає можливість визначити пропедевтику як необхідну дидактичну умову, що забезпечує безперервність освіти на основі принципів наступності та персоналізації.

В системі загальної середньої освіти зразком пропедевтики є початкова школа, яка виконує функцію надання учням елементарних знань, що забезпечують розвиток у них пізнавальних здібностей та досвіду соціального спілкування, а також формування основних навичок навчальної діяльності. У процесі такої пропедевтики під керівництвом вчителя в учнів розвивається бажання і вміння вчитися, формуються основи теоретичного мислення, здатність до засвоєння соціального досвіду.

У вищій школі пропедевтика навчання реалізує ряд освітніх завдань. Зокрема, пропедевтика може виконувати адаптаційну функцію, допомагаючи першокурсникам адаптуватися до умов нового освітнього простору. Пропедевтика також може виступати перехідним етапом на вищій освітній ступінь.

Пропедевтика як педагогічна умова забезпечує цілісність освітнього процесу і передбачає: навмисне включення міжпредметних зв'язків між різними центрами навчання як до змісту навчального матеріалу, так і в організацію видів навчально-пізнавальної діяльності; послідовне включення міжпредметних зв'язків між структурними елементами знань, а також видами навчально-пізнавальної діяльності, що відносяться до різних освітніх центрів.

На жаль, у вищій школі досвід пропедевтичного навчання зустрічається не часто. Однією із найбільш ґрунтовних праць, присвячених проблемі пропедевтики є дослідження М.В. Потапової, яка розглядає пропедевтику в безперервній фізичній освіті в школі і педвузі та розробляє спеціальну систему попереднього навчання, вирішальну проблему перехідного періоду [3, с. 6]. Автор дослідження пропонує в якості засобів реалізації пропедевтики низку навчальних курсів: випереджальний, пропедевтичний елективний курс передпрофільної підготовки, елективний курс профільної підготовки, професійний пропедевтичний курс підготовки студентів до роботи у школі.

Проаналізувавши реалізацію питання використання методичної пропедевтики під час фундаментальної підготовки у наукових дослідженнях, можемо констатувати наступне. У дослідженні В.П. Сергієнка запропонована модульна технологія організації вивчення загального курсу фізики. Описуючи організаційну компоненту модульної технології, автор відзначає, що під час практичних занять із загального курсу фізики студенти здобували навички проведення подібних занять у школі; заняття у педагогічних ВНЗ – це своєрідний еталон, зразок майбутнього уроку розв'язування задач у середній школі і про цей важливий аспект практичних занять ніколи не слід забувати [4, с. 235]. Автор акцентує увагу на різні форми проведення занять з розв'язування фізичних задач, які аналогічні до форм проведення розв'язування задач в школі. На нашу думку, практичні заняття з загальної фізики більше спрямовані на

закріплення теоретичних знань та відпрацювання практичних умінь, а методичною пропедевтикою можна вважати ознайомлення студентів з різними методами, способами та прийомами розв'язування фізичних задач. В.П. Сергієнко пропонує і професійно спрямований підхід до організації лабораторного практикуму. Автор відзначає, що практикум із загальної фізики має сприяти формуванню таких методичних умінь учителя фізики: підбирати лабораторні роботи для різних дидактичних цілей, планувати свою роботу і роботу учнів під час практикуму, виготовляти нескладне обладнання і ремонтувати прості фізичні прилади, створювати на всіх етапах уроку-практикуму умови для активної пізнавальної діяльності учнів, об'єктивно оцінювати учнів за результатами виконаної роботи, складати інструкції до робіт тощо.

Ми врахували ці позиції в процесі дослідження, однак, невисокий рівень базової підготовки студентів з шкільного курсу фізики, недостатньо сформовані ключові компетентності, схильність студентів до кліпового мислення потребують модернізації підходів до проведення лабораторного практикуму, зокрема використання чітких алгоритмів дії під час самопідготовки до лабораторних робіт, виконання експерименту, проведення розрахунків тощо, які б відповідали алгоритмам дій під час методичної підготовки студентів, але вже на шкільному обладнанні.

В монографії І.В. Коробової коротко описано реалізацію принципу наступності й неперервності у навчанні фізики на конкретному прикладі з кінематики [2]. Автор відзначає необхідність постійного звернення уваги студентів при вивченні загального курсу фізики до матеріалу шкільного курсу фізики як до змісту їх майбутньої діяльності. Ми вважаємо, що не вивчаючи методику навчання фізики, студенти не можуть усвідомлювати методичні особливості вивчення тих чи інших конкретних питань з фізики на даному етапі навчання, зокрема під час вивчення загального курсу фізики, тим більше автор не розкрила це як систему, а лише як окремий приклад.

Ми пропонуємо використовувати пропедевтичний підхід і як розробку окремого курсу, і як «вкраплення» пропедевтичних знань і умінь з методики фізики у методичну систему навчання загальної фізики.

Наведемо конкретні приклади. Згідно ОПП підготовки бакалавра одним із важливих типових професійних завдань під час фахової підготовки студента є проектування і проведення уроків різного типу, яке розв'язується в процесі методичної підготовки студентів. Але це стратегічне завдання можна розділити на ряд тактичних. Наприклад, для того, щоб студент зумів спроектувати урок вивчення нового матеріалу, він повинен набути умінь проектувати кожен етап уроку і обґрунтовувати вибір того чи іншого методичного прийому, методу тощо. Основою уроку вивчення нового матеріалу, як правило є вивчення конкретних елементів фізичного знання (одного або декількох): фізичного явища, фізичної величини, фізичного закону, предметного поняття тощо. Отже, студент, перш за все, повинен знати стандартний склад знання про кожен елемент фізичного знання на рівні основної і старшої школи та уміти пояснити його учням. За традиційним підходом до підготовки студентів набуття таких знань і умінь відбувається під час вивчення методичних дисциплін, зокрема, студентів вперше ознайомлюють з узагальненими планами вивчення структурних елементів фізичного знання, які призначені для учнів, в процесі вивчення загальних питань методики навчання фізики. В подальшому під час вивчення конкретної методики не завжди зосереджується увага студентів на повному описі елементів фізичного знання. Про це свідчать результати педагогічного експерименту, проведеного у вищих начальних закладах, де готують майбутніх учителів фізики. Нами проводилось опитування студентів 4-го курсу після проходження першої активної педагогічної практики. Було запропоновано подати опис фізичної величини (швидкості механічного руху, густини речовини) для основної школи. Традиційними відповідями було написання означення (яке не завжди було повне) і встановлення одиниці

величини в СІ. Зрозуміло, що це є неповною відповіддю і свідчить про значні прогалини в методичній підготовці студентів. Саме тому для того, щоб необхідність цього виду методичної діяльності була усвідомлена студентами і вони могли швидко його освоїти на конкретному фізичному матеріалі та реалізовувати під час конструювання уроків з фізики, ми пропонуємо закладати основи стандартного складу знання про структурні елементи фізичних знань під час вивчення загального курсу фізики. Така пропедевтична підготовка до майбутньої методичної діяльності реалізується нами шляхом використання технології структурованого подання фізичних знань на основі логічних схем діяльності під час вивчення загального курсу фізики.

Ще одна технологія реалізації пропедевтичного підходу, яку ми використовуємо під час вивчення загального курсу фізики – це технологія узагальнення фізичного знання на рівні фізичної теорії і фізичної картини світу. Формою реалізації даної технології є узагальнюючі лекції під час вивчення кожного розділу курсу загальної фізики. Така технологія є пропедевтичною підготовкою на методологічному рівні до вивчення фізики в старшій профільній школі. На наш погляд, студенти повинні набути знань про будову основних фізичних теорій, компоненти механічної, електродинамічної, квантово-польової картини світу тощо під час вивчення загального курсу фізики і в подальшому використовувати ці знання для проведення узагальнення в старших класах.

Пропедевтичний підхід до формування методичної компетентності студентів реалізується нами і під час проведення лабораторного практикуму з загального курсу фізики. В процесі аудиторної і самостійної діяльності студентів закладаються методологічні знання, елементи методичних знань і формуються узагальнені експериментальні уміння. Для цього нами розроблені конструктиви для самопідготовки у вигляді орієнтовної основи дій, за якими студенти аналізують теоретичний матеріал для виконання роботи, щоб усвідомити фізичну суть майбутнього дослідження, вивчають установку, технологію проведення експерименту тощо. Ці способи дій, які відпрацьовуються студентами на лабораторному практикумі стають ґрунтовною основою для формування експериментальної складової методичної компетентності майбутнього учителя фізики.

Засобом реалізації пропедевтичного підходу також є розроблена нами система навчально-контролюючих типів завдань з фізики.

Щодо впровадження окремого курсу, в якому були б елементи методичної пропедевтики, констатуємо наступне. Проведення педагогічного експерименту засвідчило, що у багатьох вищих педагогічних закладах України існують вирівнювальні курси для студентів. Вони різняться за назвою, зокрема «шкільний курс фізики», «введення у спеціальність», «теоретичні узагальнення шкільного курсу фізики» тощо, однак мета і завдання їх практично одні і ті ж: повторити і узагальнити знання з шкільного курсу фізики, підготувати основу для вивчення загального курсу фізики. В окремих університетах вони спрямовані тільки на поглиблення фізичних знань і відпрацювання умінь розв'язувати типові фізичні задачі, в інших, наприклад в Уманському педагогічному університеті, курс має методичне спрямування: робота з шкільними підручниками, узагальненими планами опису фізичних величин, законів, явищ тощо.

Висновки. Таким чином, проведений аналіз наукових джерел з проблеми формування методичної компетентності майбутніх учителів фізики при використанні пропедевтичного підходу, результати педагогічного дослідження дають підстави стверджувати, що розв'язання зазначеної проблеми можливе при врахуванні різних методичних підходів: проведення узагальнюючих лекцій, розробка і впровадження вирівнювальних курсів, використання описів фізичних величин, детальніше вивчення студентами структури і змісту шкільних підручників з фізики, шкільного лабораторного обладнання та ін.

БІБЛІОГРАФІЯ

1. Енциклопедичний словник [Електронний ресурс]. URL: <http://www.onlinedics.ru/slovar/bes/p/propedevtika.html> (дата звернення: 13.07.2016).
2. Коробова І.В. Компетентнісно-орієнтована методична підготовка майбутніх учителів фізики на засадах індивідуального підходу: монографія / Коробова І.В. – Херсон : ФОП Грінь Д.С., 2016. – 366 с.
3. Потапова М.В. Пропедевтика в непрерывном физическом образовании в школе и педвузе: автореф. дис. ... д-ра пед. наук: спец. 13.00.02 «Теория и методика обучения физики». – Челябинск, 2008. – 43 с.
4. Сергієнко В.П. Інтеграція фундаментальності та професійної спрямованості курсу загальної фізики у підготовці сучасного вчителя: монографія / Сергієнко В.П. – К.: НПУ, 2004. – 382 с.
5. Словник української мови: в 11 т. [Електронний ресурс] / АН УРСР. Інститут мовознавства; за ред. І. К. Білодіда. К.: Наукова думка, 1970–1980. URL: http://ukrlit.org/slovyk/slovyk_ukrainskoi_movy_v_11_tomakh (дата звернення: 15.07.2016).
6. Садовий М.І. Методичні проблеми створення засобів діагностики знань студентів / М.І. Садовий, О.М. Трифонова // Педагогічні науки. – Херсон: Вид. дім. «Гельветика», 2016. – Вип. LXXI, Т. 1. – С. 64-70.

Myslitska Natalia

Vinnitsia State Pedagogical University named after Mykhailo Kotsiubynsky

FORMATION OF THE METHODOLOGICAL COMPETENCE OF FUTURE PHYSICIAN TEACHERS WITH USING THE PROSPECTS FOR APPROACH TO THE GENERAL PHYSICS STUDY

The article deals with the theoretical foundations of the propaedeutic approach, which is proposed to be taken into account in the process of forming the methodical competence of the future teacher of physics and the ways of its realization during the study of the general course of physics. The author describes the practical implementation of the propaedeutic approach as «incrustation» of propaedeutic knowledge and abilities in the methodical system of teaching general physics. For this purpose, it is proposed to lay the foundations for the standard knowledge of the structural elements of physical knowledge during the study of general physics, implemented through the use of structured presentation of physical knowledge technology based on logical schemes of activity. Another technique for implementing the propaedeutic approach that the author proposes to use when studying the general course of physics is a technology for generalizing physical knowledge at the level of physical theory and the physical picture of the world. A form of implementation of this technology is a generalization of lectures in the study of each section of the course of general physics. Such a technology is a propaedeutic preparation at the methodological level for the study of physics in the senior profile school. In our view, students must acquire knowledge about the structure of the basic physical theories, the components of the mechanical, electrodynamics, quantum-field picture of the world, etc. when studying the general course of physics, and in the future use this knowledge for generalization in the upper classes.

The propaedeutic approach to the formation of methodical competence of students is realized by us and during the laboratory practice of the general course of physics. In the process of classroom and independent activity of students, methodological knowledge, elements of methodological knowledge are laid and generalized experimental skills are formed. To do this, we have developed constructs for self-training in the form of an indicative framework of actions by which students analyze the theoretical material for work, in order to understand the physical essence of the future study, study the installation, technology of conducting an experiment, etc. These methods of action, which are practiced by students at the laboratory workshop, become a sound basis for the formation of an experimental component of the methodological competence of the future teacher of physics. A means of implementing the propaedeutic approach is also a system of training and controlling types of tasks in physics.

Keywords: *methodical competence, propaedeutic approach, propaedeutics, methodical propaedeutics, general course of physics.*

Мыслицкая Наталья

Винницкий государственный педагогический университет имени Михаила Коцюбинского

ФОРМИРОВАНИЕ МЕТОДИЧЕСКОЙ КОМПЕТЕННОСТИ БУДУЩИХ УЧИТЕЛЕЙ ФИЗИКИ С ИСПОЛЬЗОВАНИЕМ ПРОПЕДЕВТИЧЕСКОГО ПОДХОДА В ПРОЦЕССЕ ИЗУЧЕНИЯ ОБЩЕЙ ФИЗИКИ

В статье рассматриваются теоретические основы пропедевтического подхода, который предлагается учитывать в процессе формирования методической компетентности будущего учителя физики и пути его реализации при изучении общего курса физики. Автором описано практическую реализацию пропедевтического подхода как «вкрапления» пропедевтических знаний и умений в методическую систему обучения общей физики. Для этого предлагается закладывать основы стандартного состава знания о структурных элементах физических знаний при изучении общей физики, что реализуется путем использования технологии структурированного представления физических знаний

на основе логических схем деятельности; проводит обобщения физического знания на уровне физической теории и физической картины мира на лекционных занятиях; проводит самоподготовку студентов из лабораторного практикума на основе использования разработанных автором конструктивов деятельности; применяют разработанную систему учебно-контролирующих типов задач по физике.

Ключевые слова: методическая компетентность, пропедевтический подход, пропедевтика, методическая пропедевтика, общий курс физики.

ВІДОМОСТІ ПРО АВТОРА

Мислицька Наталія Анатоліївна – кандидат педагогічних наук, доцент кафедри фізики і методики навчання фізики, астрономії Вінницького державного педагогічного університету імені Михайла Коцюбинського.

Коло наукових інтересів: формування методичної компетентності майбутнього учителя фізики, методика навчання фізики, методологія методики фізики.

УДК 371.385:53

Паніна Ольга

Державний вищий навчальний заклад «Херсонське морехідне училище рибної промисловості»

ПРОБЛЕМИ «КЛІПОВОГО» МИСЛЕННЯ КУРСАНТІВ ТА ВИКОРИСТАННЯ КРЕОЛІЗОВАНИХ ТЕКСТІВ У НАЧАННІ ЇХ ФІЗИКИ

Стаття присвячена проблемі «кліпового» мислення в рамках сучасної «кліпової» культури, яка виникла внаслідок тотальної інформатизації суспільства, як результат бурхливого розвитку інформаційно-комунікативних технологій. Аналізуються роботи вітчизняних та зарубіжних дослідників та науковців про специфічні особливості сприйняття інформації індивідами з «кліповим» мисленням, а також причини виникнення і поширення цього явища. З'ясовуються позитивні та негативні прояви нет-мислення, вікові особливості носіїв «кліпової» культури. Також у статті обговорюються проблеми викладання навчального матеріалу в навчальних закладах, де поколінню «цифрових аборигенів» надається навчальний матеріал у вигляді лінійного тексту, що призводить до неефективного засвоєння отриманої інформації. Пропонується методика надання навчального матеріалу у вигляді креолізованого тексту як засобу донесення лінійної інформації до індивіда з «кліповим» типом мислення.

Ключові слова: «кліпова» культура, нет-мислення, інформаційно-комунікативні технології, інформаційний потік, лінійний текст, креолізований текст.

Постановка проблеми. Друга половина ХХ ст. стала добою бурхливого розвитку науково-технічного прогресу і, насамперед, зародження нових інформаційних технологій. У ХХІ ст. ці технології стали панівними і призвели не тільки до удосконалення засобів комунікації, а й до виникнення принципово нових видів розумової діяльності суб'єктів, що працюють з інформацією. Останнім часом багато вітчизняних та зарубіжних дослідників в таких галузях, як соціологія, когнітивна психологія, педагогіка, філософія, культурологія тощо, відмічають таке поширене явище, як «кліпове» мислення (в англійському просторі використовується термін *net-thinking*, тобто нет-мислення) та навіть «кліпова» культура (від англійського «a clip», що означає уривок суб'єктів, що працюють з інформацією (наприклад, фільму), фрагмент (наприклад, тексту) або вирізка (наприклад, із газети). Тож науковці констатують той факт, що «внаслідок експоненціального зростання кількості інформації людям доводиться трансформувати свої когнітивні стратегії та встигати обробляти більшу кількість повідомлень за менший проміжок часу, що призвело до виникнення поняття «кліпового» мислення» [1, с. 175].

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Найбільш інформативне визначення феномена нет-мислення, на наш погляд, дала Т.В. Семеновських: «...кліпове» мислення – це процес віддзеркалення багатьох різноманітних властивостей об'єктів без